Kumla kommun

Riktlinjer för skogsbruket inom Kumla kommun

Natur för naturens och människans skull

Beslutande	Kultur- och fritidsnämnden
Datum och paragraf	2020-03-25, §31
Dokumentansvarig	Avd, chef, Kultur- och fritidsförvaltningen
Revideras	Varje mandatperiod
Gäller till	2029-12-31

Innehåll

1. Bakgrund **1**

2. Nuläge – Kumla kommuns skogsinnehav idag **1**

2.1 Naturvärden 2

2.2 Forn- och kulturlämningar 2

2.3 Vattenskyddsområden 3

3. Ekonomi **3**

3.1 Ekonomisk prognos över skogens intäkter och utgifter 2019 – 2029 3

3.2 Undantag 4

4. Ställningstaganden – Kumla kommuns skogsbruk nu och i framtiden **5**

4.1 Sociala värden 5

4.2 Naturvårdsbiologiska värden 5

4.3 Tätortsnära skog 6

4.4 Barnkonventionen 6

4.5 Ekonomi 6

5. Förankring i tidigare politiska ställningstaganden **8**

5.1 Svensk lagstiftning 8

5.2 Lokala styrdokument 9

6. Bilagor **11**

1. Bakgrund

Kumla kommun saknar sedan tidigare politiskt antagna riktlinjer för skogsbruket. I samband med tidigare skogsskötselplanens utgång har Kumla kommuns skogsmark inventerats av Mellanskog hösten 2019. Den skogsskötselplan som de tagit fram utgör ett underlag till ”Riktlinjer för skogsbruket inom Kumla kommun” och utgör en bilaga till riktlinjerna.

Skogsskötselplanen är ett verktyg för den praktiska skötseln av skogen och sträcker sig över 10 år. Den ger en övergripande bild av skogen, visar på miljövärden och beskriver vilka åtgärder som behöver göras.

Syftet med ”Riktlinjer för skogsbruket inom Kumla kommun” är däremot att tydliggöra ställningstaganden gällande kommunens skogsbruk, utifrån tidigare politiska ställningstaganden och kommunens skogsinnehav idag. Fokus ligger på att skapa ett hållbart skogsbruk för oss som lever nu och för kommande generationer genom att utgå från ”skogen för naturens och människans skull” där avkastningskraven på skogsbruket ska vara låga och framtida virkesproduktion säkerställas genom ansvarsfullt skogsbruk.

2. Nuläge – Kumla kommuns skogsinnehav idag

Två tredjedelar av Sverige är täckt av skogsmark, men i Kumla kommun ser bilden annorlunda ut. Medan Örebro län totalt sett har stora skogsarealer, präglas landskapet i Kumla till stor del av åkermark med inslag av områden med tätortsnära skog framförallt runt Kumla och Hällabrottet samt större skogar i kommunens östra och västra delar. Kumla kan anses vara en skogsfattig kommun i förhållande till sin omgivning.

Detta till trots är Kumla kommun en av kommunens största skogsägare. Kommunen äger 660 ha produktiv skogsmark, vilket möjliggör långsiktigt arbete med skogsbruket sida vid sida med rekreation och friluftsliv. I det relativt flacka landskapet är marken bördig och skogstillståndet gott med väl slutna och friska bestånd.

Trädslagsfördelningen är: tall 33 %, gran 18 % och löv 49 %. Tall dominerar i de tätortsnära avdelningarna men det finns gott om blandat löv i bestånden. Främst björk men de flesta övriga lövträdslagen finns representerade på fastigheten. I de avdelningar som inte är direkt tätortsnära är lövinslaget ofta stort och är även dominerande i flera bestånd. Gran återfinns i mindre mängd, främst i egna bestånd men även till viss del uppblandad med andra trädslag. De flesta bestånden består av blandskogar med både löv och barr.

Åldersfördelningen är relativt jämn men med tyngdpunkt på äldre skog. Störst tyngdpunkt utgör skog runt 50 år, men alla åldersklasser finns representerade från kalmark till skog med åldrar upp emot 250 år.

2.1 Naturvärden

För att leva upp till kraven enligt PEFC[1] ska minst 5 % av den produktiva skogsmarksarealen vara avsatt för naturvård vilket fastigheten klarar med råge. I Kumlas fall är skogen till ca 35 % klassad som NO (Naturvård Orört) eller NS (Naturvård Skötselkrävande).

På samma sätt är arealmålet för framtida lövdominerade bestånd på frisk eller fuktig mark 5 % enligt PEFC, och ca 20 % har den klassningen i planen. Den höga lövandelen är delvis koncentrerad till Kvarntorpsområdet där pionjärarter slagit rot efter oljeskifferindustrins epok.

Det finns idag en registrerad nyckelbiotop och två registrerade naturvärden. Naturvärdena kommer också byggas upp på sikt, inte minst genom att gynna ädellöv och övriga naturvärdesträd vid kommande åtgärder. Tillgången på död ved är relativt låg över hela fastigheten.

Målklasser	
PG	**Produktion med Generell naturhänsyn** Områden där intresset för virkesproduktion är dominerande. Generell naturhänsyn tas i form av detaljhänsyn och hänsynsytor.
NS	**Naturvård Skötselkrävande** Naturvård utan produktionsintresse där området gynnas av en naturvårdande skötsel.
NO	**Naturvård Orört** Naturvård utan produktionsintresse där området lämnas orört.

2.2 Forn- och kulturlämningar

Det finns ett flertal forn- och kulturlämningar på fastigheten, bl.a. en stensättning, spår av äldre bebyggelse samt ett större område med gamla skyttegravar och skottvallar samt annan militär verksamhet i framförallt Sannahed. Forn- och kulturlämningar är skyddade enligt lag.

[1] Svenska PEFC:s skogsstandard syftar till att utveckla en ekonomiskt uthållig och värdefull skogsproduktion, biologisk mångfald samtidigt som kulturmiljö och sociala och estetiska värden värnas. Standarden omfattar tre delar: Skogsbruksstandard, Social standard och Miljöstandard. (https://pefc.se/om-svenska-pefc/)

2.3 Vattenskyddsområden

Fastighetsinnehavet berörs i södra delen till viss del av Blacksta vattenskyddsområde. I övrigt finns inga formella områdesskydd som berör fastigheterna.

3. Ekonomi

3.1 Ekonomisk prognos över skogens intäkter och utgifter 2019 – 2029

Tabellen nedan visar en prognos över de intäkter och utgifter som Kumla kommuns skogsinnehav kan komma att ha under 10-årsperioden 2019–2019.

Den av Mellanskog upprättade skogsskötselplanens föreslagna åtgärder under 10-årsperioden visar att behovet av olika åtgärder, både inkomstbringande och kostsamma, är störst i början av perioden. Intäkterna skulle enligt denna uppgå till ca 1 500 000 kr mellan 2019 och 2020, under nästkommande 4 år gå ner till ca 100 000 kr per år för att under sista 5-årsperioden gå upp till ca 400 000 kr per år.

Om man i stället fördelar intäkterna jämnt över 10-årsperioden kan man förvänta sig att intäkterna från skogsbruket bör kunna uppgå till 400 000 kr per år. I och med att tyngdpunkten för avverkningar och gallringar ligger tidigt under 10-årsperioden är det möjligt att skjuta vissa av dessa på framtiden för att kunna få ett jämnare intäktsflöde. Hade situationen varit den omvända med merparten av avverkningarna i slutet av perioden hade det varit svårt att jämna ut intäkterna då det skulle innebära att skog avverkades i förtid.

Även om det i teorin ser ut att finnas förutsättningar till ett jämnt inkomstflöde vet vi också att utfallet i praktiken kan bli något annat då hänsyn behöver tas till rådande förutsättningar och omständigheter såsom insektsangrepp, stormfällningar och markens bärighet.

Då utgifterna i form av markberedningar, planteringar och röjningar till stor del följer av utförda avverkningar kommer också de gå att fördela mer jämnt över 10-årsperioden. Det skulle innebära utgifter på ca 130 000 kr årligen.

INTÄKTER SKOGSBRUKET 2019–2029					
Insatts	**2019–2020**	**2021–2024**	**2025–2029**	**Totalsumma**	**Snitt per år**
Gallring	330 255	299 185	149 777	779 217	77 922
Slutavverkning	1 200 554	155 872	1 858 856	3 215 282	321 528
Summa period	*1 530 809*	*455 057*	*2 008 633*	*3 994 499*	***399 450***
Summa per år i respektive period	**1 530 809**	**113 764**	**401 727**		
UTGIFTER SKOGSBRUKET 2019–2029					
Insatts	**2019–2020**	**2021–2024**	**2025–2029**	**Totalsumma**	**Snitt per år**
Markberedning	86 000		57 750	143 750	14 375
Plantering	271 700		185 900	457 600	45 760
Röjning + underröjning	386 900	125 400	159 200	671 500	67 150
Summa period	*744 600*	*125 400*	*402 850*	*1 272 850*	***127 285***
Summa per år i respektive period	**744 600**	**31 350**	**80 570**		

Utöver inkomsten som redovisas i tabellen ovan genereras årligen intäkter från försäljning av bränsleved och Häradsallmänningen där Kumla kommun är delägare.Under de senaste åren har bränsleveden inbringat ca 120 000 kr och Härads-allmänningen ca 150 000 kr årligen, vilket även kan anses rimligt kommande år.

Avvägning av avverkningar och gallringar samt återinvestering i skogen i form av markberedning, plantering och röjning behöver som tidigare nämnts göras löpande under hela 10-årsperioden, men prognosen nedan ger en riktlinje för lämpligt årligt intäktskrav på skogsbruket på omkring 540 000 kr.

TOTAL PROGNOS AV INTÄKTSKRAV 2019-2029	
Intäkter	**Snitt/år**
Gallring och slutavverkning	400 000
Häradsallmänning	150 000
Bränsleved	120 000
Utgifter	
Markberedning, plantering, röjning	-130 000
Resultat	**540 000**

3.2 Undantag

Vissa avverkningar som ligger oländigt till är inte medtagna i beräkningen även om de i skogsskötselplanen är föreslagna att avverkas under planperioden. Detta pga. att djupare bedömning av åtgärden behöver göras.

4. Ställningstaganden – Kumla kommuns skogsbruk nu och i framtiden

Utifrån tidigare politiska ställningstaganden och lagreglering gör Kumla kommun följande ställningstaganden gällande sitt skogsbruk:

4.1 Sociala värden

- Skogsinnehavet ska huvudsakligen brukas för att värna om sociala och naturvårdsbiologiska värden. ”Skog för naturens skull, och människans skull”.
- Skogsbruket ska skapa och bevara inbjudande skogsmiljöer för befolkningen i alla åldrar. Här ska möten över ålders-, språk och socioekonomiska gränser främjas.
- Genom en aktiv skötsel av skogen säkerställs långsiktighet såväl för friluftsliv och rekreation som för ökade naturvärden.

4.2 Naturvårdsbiologiska värden

- Kumla kommun ska genom skogsbruket värna om naturvårdsbiologiska värden.
- I områden med höga naturvärden ska eventuellt brukande syfta till att förstärka dessa värden. God planering och val av metod blir därför extra viktigt.
- God ålders- och artfördelning ska främjas i skogsbestånden.
- Hänsyn ska tas till det av Länsstyrelsen utpekade området med höga naturvärden i Kvarntorps friluftsområde. Detta område har med rätt skötselinriktning potential att hysa den hotade fågeln vitryggig hackspett. Den vitryggiga hackspetten är en av de arter som det finns ett nationellt åtgärdsprogram för.
- Andelen lövskog i Kumla ska vara fortsatt hög. Målsättningen är att genom skötsel uppnå lövskogsdominans på 50% av Kumla kommuns skogsmark.
- Då andelen död ved idag är relativt låg ska denna ökas. I områden som anses extra viktiga för rekreation och friluftsliv kan detta ske genom att samla död ved på mindre ytor medan andra ytor behålls mer öppna.

4.3 Tätortsnära skog

- Skötseln av de tätortsnära delarna har extra starkt fokus på naturvård och rekreation. Större stigar ska hållas fria och tillgängliga efter röjning för att möjliggöra rekreation och friluftsliv.
- Skogsvården i de tätortsnära delarna består främst av regelbunden röjning av sly/underväxt för att hålla bestånden öppna och lättillgängliga samt för att gynna utvecklingen av framtida naturvärdesträd av främst olika lövträd.
- Gallring i de tätortsnära skogarna sker främst i naturvårdande syfte med fokus på rik trädslagsblandning och främjande av ädellöv och naturvärdesträd.
- I de tätortsnära skogarna ska konstant beskogning och hyggesfria föryngringsmetoder eftersträvas så långt det är möjligt. Vid behov av föryngring sker detta helst genom luckhuggning eller succesiv gallring. Detta för att påverka markskiktet i mindre utsträckning och därmed behålla skogsskänslan. Samtidigt skapas också en mer varierad skog med åldersskillnader utan att hyggen behöver skapas.

4.4 Barnkonventionen

- Barnkonventionen inkluderas i skogsbruket genom att i avdelningar där spår av barns lek iakttagits har detta noterats i avdelningsbeskrivningen i skogsskötselplanen så att hänsyn kan tas i skogsskötseln.
- Skogens många värden för barn, så som dess pedagogik och möjlighet att erbjuda rörelse, lek, vila och därmed god hälsa ska främjas genom information såväl som skötselinsatser.

4.5 Ekonomi

- Skogsbruket ska ha låga avkastningskrav för att undvika förtida uttag ur skogen eller minskade naturbiologiska och sociala värden.
- Eventuella oväntade överskott orsakade av exempelvis stormfällen, insektsangrepp eller markintrång ska återinvesteras i skogsbruket i form av återplantering och skogsvårdsåtgärder för att upprätthålla god ekonomi även i framtiden.
- Eventuella överskott utöver behov för återinvestering i skogsbruket ska i hög utsträckning återinvesteras i natur- och friluftsfrämjande åtgärder.

5. Förankring i tidigare politiska ställningstaganden

Riktlinjer för Kumla kommuns skogsbruk påverkas av flertalet tidigare politiska ställningstaganden på såväl global, nationell, regional och lokal nivå.

5.1 Svensk lagstiftning

Skogsvårdslagen

Skogsvårdslagen uttrycker vilka krav samhället ställer på skogsägaren. I lagen anges att skogen är en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning. Samtidigt ska hänsyn tas till naturen, kulturmiljön och andra intressen.

Lagen berör anläggning av ny skog, avverkning av befintlig skog, kultur- och miljövård, ädellövskog och åtgärder mot insekter. Därutöver omfattar även lagen rennäring och fjällnära skog, vilket inte är aktuellt för Kumla kommun.

Miljöbalken

Framförallt skydd av skog med höga naturvärden berörs av vissa delar av miljöbalken. Nationalparker, naturreservat och biotopskyddsområden kan bildas med stöd av 7 kapitlet i miljöbalken. I miljöbalken finns även regler kring miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, genteknik, kemiska produkter och avfall vilket berör skogsbruket.

Kulturminneslagen

Oavsett om det är på skogsmark eller annan mark är alla fasta fornlämningar skyddade genom lagen om kulturminnen. Detta för att skydda spåren efter äldre tiders verksamheter i skog och mark.

Barnkonventionen

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag. Detta stärker dess ställning och Barnkonventionen ska tas hänsyn till i alla frågor som berör barn.

Barnkonventionen består av 42 artiklar som reglerar barns rättigheter. Kumla kommuns skogsbruk påverkas framförallt av artiklarna:

- 6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.
- 13. Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.
- 23. Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
- 24. Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.

- 31. Barn har rätt till lek, vila och fritid.

5.2 Lokala styrdokument

Framtidens Kumla Vision 2025

Framtidens Kumla Vision 2025 är det som allt arbete i Kumla kommuns samtliga verksamheter ska sträva mot.

Visionen påverkar Kumla kommuns skogsbruk genom att peka på att vi ska ta tillvara på den närhet som finns inom kommunen och kombinera bevarandet av den uppskattade småstadskänslan med att vi växer smart. Vi ska vara en klimatsmart kommun som arbetar för ett hållbart samhälle. Det ska finnas möjlighet till ett attraktivt boende, ett aktivt liv och att utveckla sig själv och sina intressen och det ska finnas naturliga mötesplatser som upplevs trygga. Det livslånga lärandet anses viktigt för hela Kumlas utveckling.

Miljöprogram 2019–2022

Miljöprogram 2019–2022 (2018-11-26, § 167) anger 6 stycken olika fokusområden: Klimat, Giftfri vardag, Vatten, Hållbar samhällsplanering, Biologisk mångfald och Hållbar resursanvändning.

Inom dessa ryms lokala mål som förvaltningarna ska arbete mot. Kumla kommuns skogsbruk berörs framförallt av följande fokusområden och lokala mål:

Klimat

- 1.1Utsläpp av växthusgaser ska minska

Hållbar samhällsplanering

- 4.1 Kunskap om hållbart samhälle och miljö ska öka hos skolelever
- 4.3 Kulturmiljöer ska bevaras

Biologisk mångfald

- 5.1 Ekosystemtjänster ska främjas i befintliga och nyetablerade områden
- 5.2 Ekosystemtjänsters betydelse ska värderas
- 5.3 Naturmiljöer ska stärkas och utvecklas

Kultur- och fritidspolitiskt program 2015–2025

Kultur- och fritidspolitiskt program (2014-11-17, § 134) berör Kumla kommuns skogsbruk på många olika sätt.

- Centralt i Kultur- och fritidspolitiska programmet är skapandet av jämställda mötesplatser över generations- och samhällsgrupper. Programmet lyfter även fram vikten av närheten till det gröna för att dessa ska uppstå.
- Skogsbruket har vidare stor inverkan på möjligheten till en meningsfull och aktiv fritid med rekreation, upplevelse, kreativitet, lärande, delaktighet och fysisk aktivitet som bidrar till främjande av folkhälsan, så som programmet anger.
- Vi ska använda våra ekonomiska resurser på ett ansvarsfullt och produktivt sätt för att skapa goda möjligheter till en långsiktig och hållbar utveckling inom verksamhetsområdet. Skogsbruket ska även vara socialt och ekologiskt hållbart för att värna om våra gemensamma resurser.
- Vidare anger programmet att naturens värde för friluftslivet, biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska vara väl känd och hänsyn ska tas vid all exploatering. De mest värdefulla naturområdena ska bevakas och bevaras för framtiden.

Program för Gröna Kumla 2018–2025

Program för Gröna Kumla (2017 11 27, §129) anger inriktningen för planeringen av det gröna i Kumla kommun under de kommande åren. De 7 principer som anges i programmet ska appliceras i samhällsbyggandet och utgöra underlag till översiktsplanering, detaljplaner och till handlingsplaner som rör utvecklingen av Kumlas gröna miljöer.

Programmet ska bidra till att kommunen växer smart såsom Vision 2025 anger. Genom att följa de principer för det grönas utveckling som anges finns förutsättningar att vara en klimatsmart kommun som arbetar för ett hållbart samhälle.

På lång sikt ska effekterna av programmet generera en bättre planering för att erbjuda god bebyggd miljö i det urbana landskapet, rikare biologisk mångfald i det öppna kulturlandskapet samt erbjuda ekologiska lösningar på kommunaltekniska frågor.

Samtliga sju principer i programmet påverkar Kumla kommuns skogsbruk.

Programmets sju principer:

- Arbeta strategiskt med det gröna och blå i samhällsplaneringen
- De gröna och blå stråken ska leda djur, människor och växtlighet genom kommunen
- Värna och skydda grönområden med höga natur- och rekreationsområden

- Mötesplatser i det gröna och vid det blå
- Alla barn ska ha nära till det gröna
- Sköt mer, sköt annorlunda, sköt inte alls
- Synliggör betydelsen av det gröna och det blå

6. Bilagor

1 Skogsskötselplan upprättad av Mellanskog 2020-01-18